ΠΡΟΤΥΠΟ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΟΔΙΚΗΣ

Σωτήρος Διός & Πραξιτέλους 153
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Τηλ. & Fax: 211 0 134 134 - 135

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ : ΕΞΙ 6)

Διδαγμένο κείμενο

Πλάτων, *Πρωταγόρας* 321b - 322a

Α1α. **1.** Λάθος
2. Σωστό
3. Σωστό
4. Λάθος
5. Σωστό

Α1β. **1.** («Ἐπιμηθεύς ἔλαθεν»)
2. («ἔρχεται ο Προμηθεύς»)
3. («ἀπορίᾳ σχόμενος»)
4. («Προμηθεῖ…οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν»)
5. («ἐκ τούτου εὐπορία μέν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται»)

Β1.
Στην ενότητα τονίζεται η κατάσταση φυσικής αδυναμίας στην οποία βρέθηκε ο άνθρωπος λόγω της απρονοησίας του Επιμηθέα, αφού «οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς», ήταν δηλαδή πνευματικά κατώτερος. Ενώ, λοιπόν, ο Επιμηθέας είχε δώσει με φροντίδα και σοφία όλα τα απαραίτητα εφόδια στα ζώα, **στο τέλος** της μοιρασιάς διαπίστωσε ότι βρισκόταν **σε αδιέξοδο** («ἠπόρει ὅ,τι χρήσαιτο»), γιατί τα εφόδια εξαντλήθηκαν και ο άνθρωπος έμεινε «**ἀκόσμητος**».

Ο τρόπος, με τον οποίο ο Επιμηθέας μοίρασε τις φυσικές ιδιότητες στους ζωικούς οργανισμούς, αποκαλύπτει συμβολικά την πρωταγόρεια σκέψη. Η επιμηθεϊκή φάση, στην οποία σχηματίζονται βιολογικά τα ζωικά είδη, κλείνει με το ανθρώπινο είδος το οποίο εμφανίζεται **τελευταίο** στη σειρά των ζωικών οργανισμών να μένει «**ἀκόσμητον**», με λίγα φυσικά εφόδια για να επιβιώσει. Συνεπώς, η φυσική κατάσταση του ανθρώπου σε αυτό το στάδιο παρουσιάζεται με την έννοια της «**ἀπορίας**». Ο άνθρωπος αναγκάζεται να αναζητήσει τον πόρο, τη λύση του

Σωτήρος Διός & Πραξιτέλους 153
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Τηλ. & Fax: 211 0 134 134 - 135

προβλήματος και την υπέρβαση της δυσκολίας. Αξιοσημείωτη είναι η τριπλή επανάληψη της απορίας στο κείμενο: («ἠπόρει, ἀποροῦντι, ἀπορίᾳ»).

Ωστόσο, ο **Επιμηθέας** είναι αυτός που, όπως δηλώνει και το όνομά του (σύνθετο από τις λέξεις **ἐπὶ** + **μῆτις** = **σκλεψη**), σκέφτεται μετά την εκτέλεση μιας ενέργειας και βρίσκεται αντιμέτωπος με τις συνέπειές της. Είναι «ἁμαρτίνοος» ή «ὀψίνοος». πώς Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να τον χαρακτηρίσουμε αστόχαστο, απερίσκεπτο, επιπόλαιο, παρορμητικό.

Από αυτή τη δύσκολη θέση θα τον βγάλει ο Προμηθέας με τα δώρα που θα προσφέρει στον άνθρωπο, διότι με την παροχή αυτών το ανθρώπινο γένος θα αποκτήσει «εὐπορία τοῦ βίου», θα αλλάξει και θα καλυτερεύσει τη ζωή του.

Β2.

Όταν ο Προμηθέας αντιλήφθηκε το αδιέξοδο στο οποίο κατέληξε το έργο του Επιμηθέα, αποφάσισε να μπει κρυφά στο εργαστήρι της Αθηνάς και του Ηφαίστου και να κλέψει την «ἔντεχνον σοφίαν» και τη φωτιά που θα βοηθούσαν τον άνθρωπο στην επιβίωση και εξέλιξή του. Το επίθετο «ἔντεχνος» υποδηλώνει αυτόν που είναι μέσα στα όρια της τέχνης, τον έμπειρο, τον επιδέξιο. Στη φράση «ἔντεχνος σοφία», η λέξη «σοφία» υποδηλώνει τις τεχνικές γνώσεις. Αρχικά η έννοια της σοφίας έχει κυρίως να κάνει με τη δεξιότητα και την εμπειρία σε κάποια τέχνη, την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη μεταλλουργία, την ιατρική, κ.τ.λ. Ο προσδιορισμός «ἔντεχνος» επιτρέπει εδώ στον Πρωταγόρα να διευκρινίσει, επομένως, πως αυτού του είδους τη σοφία εννοεί δηλαδή και τις θεωρητικές γνώσεις.

Η μετάβαση του ανθρώπου, λοιπόν, από την κατάσταση των βιολογικών εξαρτήσεων στην αναζήτηση της αυτονομίας του συμβολίζεται με τον Προμηθέα και τη φιλάνθρωπη κλοπή των «δώρων» του για τον άνθρωπο από το εργαστήρι της Αθηνάς και του Ηφαίστου. Η κλοπή της φωτιάς συμβολίζει επιπλέον τη δημιουργικότητα, τη ζωτικότητα και τη φαντασία, καθώς ο Προμηθέας με την πράξη του ενισχύει την ορθολογική πίστη ότι ο άνθρωπος μπορεί με τη γνώση και την πράξη να κυριαρχήσει πάνω στη φύση, να την αλλάξει και να καλυτερέψει τη ζωή του.

Ωστόσο, ο Προμηθέας δεν μπόρεσε να δώσει στους ανθρώπους την πολιτική τέχνη, το υψηλότερο και καλύτερο δώρο, φυλαγμένο από τον ίδιο τον Δία, αλλά με την πράξη κλοπής περιορίστηκε στο δώρο της τεχνογνωσίας, ευεργετικό βέβαια, αλλά κατώτερο. Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι η πολιτική τέχνη είναι ανώτερη κατάκτηση, η οποία στον μύθο χαρακτηρίζει την κοινότητα των θεών και όχι των ανθρώπων, και αποτελεί στοιχείο εξουσίας του Δία απέναντι στους άλλους θεούς.

Σωτήρος Διός & Πραξιτέλους 153
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Τηλ. & Fax: 211 0 134 134 - 135

Τέλος, η μεγάλη αξία της πολιτικής τέχνης φαίνεται από τους φύλακες που υπήρχαν στην κατοικία του Δία. Ήταν η Βία (προσωποποίηση της επιβολής) και το Κράτος (προσωποποίηση της σωματικής δύναμης) που αναφέρονται τόσο στη Θεογονία του Ησιόδου όσο και στον Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου και αποτελούν τα όργανα εξουσίας του. Όμως, στο μύθο του Πρωταγόρα συμβολίζουν τη δυσκολία και τις επίπονες προσπάθειες του ανθρώπινου γένους να αποκτήσει την πολιτική τέχνη, τις γνώσεις δηλαδή για την οργάνωση κοινωνιών και για την ανάπτυξη πνευματικού πολιτισμού. Συνεπώς, έμμεσα προβάλλει τη σημασία της πολιτικής αρετής που ο Πρωταγόρας υπόσχεται ότι διδάσκει στους νέους της Αθήνας.

Β3. α. Σωστό
β. Σωστό
γ. Λάθος
δ. Σωστό
ε. Λάθος

Β4. εἱμαρμένη → μερίδιο
ἐξιέναι → εισιτήριο
ἔσχε → σχήμα
κλέπτει → κλεψύδρα
λαθών → λήθη

Β5.
Τόσο στο πρωτότυπο όσο και στο μεταφρασμένο απόσπασμα κεντρικό πρόσωπο είναι ο Προμηθέας και η συμβολή του στη στην εξέλιξη του ανθρώπινου γένους.

Ειδικότερα, στην τρίτη ενότητα του Πρωταγόρα παρακολουθούμε την κλοπή της φωτιάς από Προμηθέα οπότε μπορούμε να συνάγουμε κάποια συμπεράσματα και για τον χαρακτήρα του. Η κλοπή της φωτιάς δεν φαίνεται ως παράβαση ηθικής φύσεως που δεν έπρεπε να γίνει, αλλά ως ευρηματική πράξη του Προμηθέα που υπαγορεύεται από την ίδια την αρχή της αναπλήρωσης. Συνεπώς, τα δώρα αντικαθιστούν τη φυσική αδυναμία του ανθρώπου στον κόσμο, καθώς με την τεχνική και τη γνώση της τέχνης της φωτιάς, του επιτρέπουν να εξασφαλίσει ένα καλό βιοτικό επίπεδο.

Σε αυτά τα μέσα ζωής, που ο ίδιος ο άνθρωπος δημιουργεί χάρη στην «έντεχνη σοφία», αναφέρεται και το απόσπασμα « Προμηθέας Δεσμώτης », όπου μιλά ο ίδιος ο Τιτάνας. Μάλιστα, νιώθει υπερήφανος, διότι δίδαξε στον άνθρωπο κι άλλες τέχνες όπως τη φαρμακευτική, την ιατρική, τη μουσική, και τη μεταλλοτεχνία (« Να το έργο μου», « Ποιος του έδειξε πριν από εμένα ; », « όλες οι τέχνες οι ανθρώπινες είναι δωρεές του Προμηθέα»), στοιχείο που δεν αναφέρεται στο πρωτότυπο κείμενο.

Σωτήρος Διός & Πραξιτέλους 153
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Τηλ. & Fax: 211 0 134 134 - 135

Συμπερασματικά, γίνεται αντιληπτό και από τα δύο αποσπάσματα πως ο Προμηθέας είναι αυτός που όπως δηλώνει το όνομά του (σύνθετο από τις λέξεις προ +μῆτις = σύνεση) σκέφτεται πριν κάνει κάτι, σταθμίζει τις συνέπειες και έπειτα προβαίνει σε πράξεις. Αδιαμφισβήτητα, θεωρείται ο σοφότατος των Τιτάνων και ο ευεργέτης του ανθρώπου, επειδή με τα δώρα που έκλεψε από τους θεούς (τη φωτιά και την έντεχνη σοφία), βοήθησε το ανθρώπινο είδος να κυριαρχήσει πάνω στη φύση και να αναπτύξει πολιτισμό.

Αδίδακτο κείμενο

Γ1.

Εγώ, λοιπόν, από τη μία είμαι απλός πολίτης (δεν είμαι ειδικός), γνωρίζω από την άλλη (όμως) ότι καταρχάς το καλύτερο είναι να διδάσκεται κανείς το σωστό από την ίδια του τη φύση και κατά δεύτερο λόγο (να διδάσκεται) περισσότερο από αυτούς που γνωρίζουν αληθινά κάτι σωστό, παρά από αυτούς που κατέχουν την τέχνη της εξαπάτησης. Ίσως λοιπόν δε λέω λόγια που μοιάζουν με των σοφιστών ούτε βέβαια επιζητώ αυτό.

Γ2.

Ο Ξενοφών διατυπώνει σοβαρές επικρίσεις για την επίδραση που ασκούν οι σοφιστές στους νέους. Ενώ δηλαδή ισχυρίζονται ότι τους οδηγούν στην αρετή, κάνουν το αντίθετο (φασί… τοὐναντίον). Γιατί, δεν κάνουν κανέναν ενάρετο (οὔτε γαρ ἄνδρα ... ἐποίησαν), ούτε παρέχουν συγγράμματα που δημιουργούν ενάρετους ανθρώπους (οὐτε γράμματα ... γίγνεσθαι), αλλά γράφουν για ανούσια θέματα που οδηγούν σε απολαύσεις και δεν εμπεριέχουν καμία αρετή (περί μέν τῶν ματαίων... οὐκ ἔνι). Οι μαθητές τους λοιπόν, χάνουν το χρόνο τους σε ανώφελες σπουδές (διατριβείν… κακά), ενώ οι σοφιστές τους διδάσκουν σε εξεζητημένο ύφος (τά μέν ρήματα αὐτοῖς ἐζήτηται) και δεν διατυπώνουν κάποιο αξιόλογο απόφθεγμα που θα τους καθιστούσε ενάρετους (γνῶμαι δέ ... οὐδαμοῦ).

Γ3α.

ἄνδρα → ἄνδρας
γράμματα → γράμμα
ὄντινα → οὕστινας
ὧν → οὗ

Γ3β.

ἑωράκαμεν → ἴδωμεν
ἐποίησαν → ποιήσωσιν
παρέχονται → παράσχωσιν

Σωτήρος Διός & Πραξιτέλους 153
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Τηλ. & Fax: 211 0 134 134 - 135

Γ4α.
Υπόθεση : εἰ καλῶς ἔχοιεν
Απόδοση : οὐκ ἄν παιδεύσειε

Είδος : Απλή σκέψη του λέγοντος
Τροπή σε προσδοκώμενο
Υπόθεση : ἐάν/ ἄν / ἤν καλῶς ἔχωσιν
Απόδοση : οὐ παιδεύσει (**ή** οὐκ ἄν παιδεύσειε : μελλοντική έκφραση)

Γ4β.
Η σύνταξη είναι παθητική (αττική σύνταξη)
Τροπή σε ενεργητική σύνταξη : Αὐτοί (οὗτοι) πολλά γεγράφασιν

ΠΡΟΤΥΠΟ